Motion till riksdagen 1985/86:342

Lars Werner m. fl. (vpk)

Invandrarpolitiken (prop. 1985/86:98)

Regeringens proposition 1985/86:98 om invandrarpolitiken kommer i en tid som kännetecknas av drastiskt ändrade förutsättningar för invandrarna.

Effekterna av den accelererande strukturella omvandlingen, som den kapitalistiska produktionen genomgår, blir ett stadigt minskat behov av arbetskraft och att allt större grupper av människor slås ut ur produktionen. Hårdast drabbas den okvalificerade arbetskraften, till vilken större delen av invandrarna hör. Det ställs dessutom i dag helt nya och annorlunda krav på arbetskraften i form av ökad yrkesutbildning, ökad allmän kunskapsnivå samt ökade språkfärdigheter. Det innebär större svårigheter för invandrarna att komma in och stanna på arbetsmarknaden. Som en följd av denna utveckling kan man konstatera en ökad segregation på arbetsmarknaden, där invandrarna koncentreras på olika städ- och diskjobb eller annan lågavlönad sysselsättning inom olika serviceyrken.

Man kan också konstatera att andelen invandrare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder är mycket hög. Arbetslöshetssiffrorna för invandrare, som för vissa åldrar är mer än dubbelt så höga som för befolkningen i övrigt, är likaså mycket oroväckande.

Av allt att döma kommer industrins strukturella omvandling att fortsätta också i framtiden med åtföljande arbetslöshet och utslagning. Invandrarnas situation kommer att förvärras i samma takt som konkurrensen om de befintliga arbetsplatserna hårdnar och arbetslösheten breder ut sig. Därför är det helt nödvändigt med särskilda insatser från samhällets sida. Från att ha varit önskvärda och nödvändiga i produktionsprocessen håller invandrarna på att omvandlas till en svårplacerad grupp människor som konkurrerar med den inhemska arbetskraften om de tillgängliga platserna. Som en följd härav kan man iaktta en ökad segregation när det gäller yrkesutbildning, sociala förhållanden och bostadsförhållanden för den invandrade befolkningen. Målet för invandrarpolitiken, dvs. invandrarnas funktionella integrering i det svenska samhället, blir mer avlägset än någonsin och motsättningarna skärps.

Målsättningen med invandrapolitiken är en långsiktig process som kan påverkas. Den kan påskyndas eller fördröjas beroende på de insatser man är beredd att göra i nuet. Insatser som ökar invandrarnas sociala rörlighet, deras bildnings- och kunskapsnivå, deras rörlighet vad gäller yrke, inkomst och bostad påskyndar processen. De är helt nödvändiga för målsättningens uppfyllande, men de utesluter varje form av kortsiktigt ekonomiskt tänkande som enbart utgår från bedömningar av budgetunderskottet.

Invandrarpolitiken måste utgå från att det inte finns några motsättningar mellan de grupptillhörigheter som dominerar invandrarnas identitet – nationell grupptillhörighet, invandrartillhörighet och klasstillhörighet. I stället råder ett dialektiskt förhållande av ömsesidighet och påverkan mellan dessa tillhörigheter.

Det innebär att invandrarnas anpassning, välbefinnande och harmoniska utveckling enbart kan garanteras med en politik som ugår från ovannämnda grupptillhörigheter och syftar till att verka för dessas allsidiga utveckling. En invandrarpolitik som genom olika åtgärder försöker tvinga invandrarna att förneka och undertrycka någon av de ovan nämnda grupplojaliteterna försvårar och fördröjer invandrarpolitikens målsättningar och är dömd att misslyckas.

Dessa tankegångar har varit vägledande för invandrarpolitiken hittills. De baserar sig på det faktum att invandrarna är dels invandrare med allt de har gemensamt med alla invandrare, dels nationella minoriteter inom ramen för det gemensamma ursprunget. Därför fick politiken på området benämningen "invandrar- och minoritetspolitik", vilket också återspeglades i direktiven till den stora invandrarpolitiska utredningen, IPOK.

IPOK konstaterade också i sitt betänkande att de här begreppen, dvs. "invandrar- och minoritetspolitik", också i fortsättningen bör vara benämningen och grunden för politiken på området. Därför är det oroande att regeringen i sin framlagda proposition talar enbart om invandrarpolitiken. Minoritetspolitiken nämns inte en enda gång i den omfattande propositionen. Bristande satsningar på kulturens område samt borttagande av stödet till invandrartidningar, i kombination med andra åtgärder, kan tolkas som en radikal förändring av riktlinjerna för invandrarpolitiken.

Rätten till den egna kulturen

I den av riksdagen fastställda målsättningen för invandrarpolitiken uppställs valfriheten som ett huvudmål vid sidan av jämlikhet och samverkan. Även om det ibland förekommer olika uppfattningar mellan de politiska partierna om hur dessa huvudmål skall tolkas, råder det i alla fall total samstämmighet på en punkt. Nämligen att om mycket litet eller ingenting görs för att ge dessa målsättningar ett konkret innehåll kommer de att förbli tomma fraser, avsedda att användas i högtidliga sammanhang i stället för konkreta förslag till åtgärder.

Valfrihetsmålet innebär bl. a. på kulturens område att invandrarna tillerkänns rätten att behålla och utveckla sin egen kultur. Men detta mål kommer att förbli en tom fras så länge samhället inte är berett att skjuta till de för ändamålet nödvändiga resurser som gör det möjligt för invandrarna att förverkliga sin rätt.

Statens kulturråd har under en följd av år begärt särskilda medel för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter. Statens kulturråd fann detta angeläget eftersom man vet att inom de generella bidragen har invandrarändamålen svårt att hävda sig i den hårda konkurrensen.

Det har betonats förut och det torde numera vara allom bekant att det kulturella arvet utgör den grund varpå människan bygger sin personlighet

och sin nationella och klassmässiga identitet. Det utgör också grunden för den nationella gemenskapen. Det är därför uppenbart att möjligheterna för invandrarna att ta del av och utveckla sin kultur är nödvändiga för att stärka framför allt invandrarbarnens och -ungdomens identitet och självkänsla. Självfallet måste invandrarorganisationerna med sin kulturella och sociala verksamhet bland både barn, unga och äldre inta en central roll för att ge invandrarna tillgång till sin kultur och sin historia. Invandrarorganisationerna är dessutom ofta den enda länken mellan invandrarna som grupp och det svenska samhället. Det är också där invandrarna har möjlighet att känna sin nationella grupptillhörighet. Därför är det nödvändigt att kraftiga insatser görs för att stödja invandrarorganisationernas kulturella verksamhet. I sammanhanget är det nödvändigt att komma ihåg att invandrarna i mycket hög grad saknar möjlighet att tillgodogöra sig samhällets övriga kulturutbud på grund av språket, men framför allt på grund av att ett levande kulturliv måste utgå ifrån egna behov och förutsättningar.

Svårigheterna gäller i särskilt hög grad det seriösa kulturutbudet, varför i synnerhet barnen och ungdomarna bland invandrarna blir lätta offer för kommersiella massprodukter i kulturens utmarker – ett förhållande som både riksdag och regering i olika sammanhang sagt sig vilja motverka.

Ett särskilt bidrag för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter är nödvändigt för att kulturrådet skall kunna stödja sådana projekt och verksamheter inom invandrarorganisationerna som inte ryms inom nuvarande bidragsformer. Invandrarverket har många gånger betonat betydelsen av att detta bidrag inrättas.

Vpk ser det också som angeläget att invandrarna själva genom sina organisationer får ett avgörande inflytande över medlens användning. Vi anser därför att de föreslagna medlen bör fördelas av en särskild nämnd inom kulturrådet där invandrarorganisationerna finns företrädda.

Stärk invandrarorganisationerna

Invandrar- och minoritetsorganisationerna utgör en allt viktigare del av folkrörelserna i Sverige. Föutom att de fungerar som intresseorganisationer för invandrares och minoriteters strävan att behålla och utveckla den egna kulturen och språket i det svenska samället, har de en särskilt viktig funktion för kvinnorna, barnen och ungdomarna. I föreningarna träffas man, pratar om de problem man har, hjälps åt och, framför allt, känner sig som hemma. Här träffas man familjevis och umgås över alla åldersgränser. Många föreningar har teatergrupper, dansgrupper, körer etc. där alla medverkar och får del av sitt kulturarv och av den kulturella utvecklingen från hemlandet.

Förutom kulturella aktiviteter har invandrarorganisationerna stor betydelse som informationsförmedlare och som en viktig förbindelselänk mellan invandrarna och det svenska samhället. I det avseendet skiljer sig invandrarorganisationernas verksamhet mycket från verksamhet som bedrivs i det traditionella svenska föreningslivet, med specialisering på vissa ämnesområden.

Invandrarorganisationerna är intresseorganisationer för hela familjen,

men en huvuduppgift för samtliga är att arbeta med ungdom. De kan därigenom göra mycket för att förebygga sociala problem.

Vpk delar invandrarverkets bedömning att de invandrar- och minoritetspolitiska mål som riksdagen fastställde år 1975 endast kan förverkligas genom att invandrarnas egna organisationer får bättre möjligheter att arbeta och genom att svenska organisationer stimuleras att mer aktivt engagera sig i invandrarfrågorna.

Från 1975/76 erhåller invandrarorganisationer som är riksförbund verksamhetsbidrag från SIV (statens invandrarverk). Från 1975/76 t. o. m. 1979/80 erhöll SIV en ökning av anslaget. Därefter har organisationerna fått sänkta reala bidrag. Detta är en utveckling som om den tillåts fortsätta riskerar att rasera den verksamhet som vissa organisationer byggt upp. De senaste två åren har invandrarorganisationerna i praktiken fått nedskärningar av redan otillräckliga bidrag. Samtidigt ställer det svenska byråkratiska maskineriet allt större krav på invandrarorganisationerna, som förväntas delta aktivt i olika arbets- eller referensgrupper och i olika statliga eller kommunala utredningar och det med obefintliga eller minimala kansliresurser. Här uppenbarar sig en påtaglig risk att invandrarorganisationerna omvandlas till enbart administrativa enheter med huvudsaklig funktion att med svårigheter bära sin egen administrationstyngd. Det som är helt klart är att organisationerna inte kan motsvara samhällets förväntningar med det nuvarande statsstödet.

Vpk anser dessutom att det i nuvarande läge är högst angeläget att öka bidraget för avgränsade projekt, eftersom det här rör sig om nödvändiga medel som används för att öka förståelse och kontakt mellan invandrare och svenskar.

Regeringen föreslår visserligen en ökning av stödet till invandrarorganisationerna, men den är skenbar, därför att den föreslagna ökningen motsvarar de resurser som invandrarorganisationerna förlorar genom borttagandet av stödet till deras tidningar.

Invandrarorganisationerna har hittills haft ett samarbetsorgan kallat SIOS, med ett minimalt kansli, vilket finansierats med bidrag från invandrarverket. Samarbetsorganisationen är mycket värdefull för invandrarorganisationernas möjligheter att uppträda gemensamt gentemot statsmakterna och olika myndigheter. Det framlagda regeringsförslaget innebär att stödet till SIOS kommer att upphöra. Vpk anser att det är en mycket dålig politik och ett hårt slag mot invandrarrörelsen.

Bekämpa rasismen

Den ekonomiska krisen, som drabbar hela den kapitalistiska världen och som kännetecknas av massarbetslöshet, inflation och social utslagning, håller på att fördjupas och förvärras. Den följs av en politisk kris, där politikerna i sin oförmåga att hitta lösningar inom ramarna för det ekonomiska systemet, skapar missnöje, politikerförakt och passivitet. Därmed skapas också grogrund och gynnsamma förutsättningar för uppkomsten av missnöjesgrupper och fascistanstrukna partier, som i den ekonomiska krisens spår breder

ut sig runt om i Europa, genom att bl. a. utnyttja och underblåsa fördomar som rasism och främlingshat.

Också i Sverige blir klimatet allt hårdare efter hand som arbetslösheten breder ut sig. Denna utveckling medför att invandrarna i Sverige bemöts med hårdnande attityder; det finns i dag klara tendenser till främlingsfientlighet och rasism i samhället.

Detta beror till en del på att den invandrande arbetskraften aktualiserar strukturella spänningar i det land den kommer till. Detta drabbar i första hand arbetare och lägre mellanskikt, som ibland drivs att åberopa sin medfödda nationella status. "Det är klart att jobben i första hand skall gå till svenskar." Även om invandrarnas ställning, inkomst och utbildning ofta är låga riktas denna avund mot dem. Från marginalen i utvandringsländerna hamnar de i marginalen i mottagarländerna. De är svagt integrerade i det nya landet. Deras ekonomiska resurser kanske ökar, men de är yrkesmässigt och utbildningsmässigt utspärrade. Trots detta ökar spänningen inom den inhemska arbetskraften, som inte lyckas ta sig upp och just därför känner sig passerad och förbiseglad. De infödda som inte får del av den ökade sociala rörlighet invandringen för med sig uppfattar invandrarna som ett allvarligt hot. Dessutom ökar konkurrensen om arbetstillfällena ju mer den ekonomiska krisen breder ut sig. Desto mindre har man då råd med solidaritet, hänsyn och omtanke. Desto mer breder individualismen och de vassa armbågarnas mentalitet ut sig.

Vpk anser att den invandrarfientlighet och de rasistiska tendenser som gör sig gällande i dag utgör ett allvarligt hot mot invandrarna men också och framför allt mot de värderingar som ligger till grund för och genomsyrar arbetarrörelsens utvecklingshistoria. Mot denna bakgrund anser vi att det är ytterst nödvändigt och brådskande att vidta konkreta åtgärder i kampen mot rasismen.

För det första krävs åtgärder som syftar till att förbättra invandrarnas sociala situation, främja invandrarnas sociala rörlighet och bryta de yrkes- och utbildningsspärrar som håller invandrarna kvar på de lägsta skikten i samhället. För det andra krävs åtgärder som syftar till att öka informationen till det svenska folket om invandringens historiska orsaker, effekter och klassmässiga aspekter. För det tredje fordras åtgärder som främjar allsidiga kontakter och ökar förståelse och tolerans mellan invandrare och svenskar, t. ex. projekt i form av politiska, sociala och kulturella samarrangemang.

Folkrörelsernas roll

Myndigheternas insatser för att informera svenska folket i syfte att bemöta de främlingsfientliga attityderna har begränsad räckvidd. De svenska folkrörelserna kan här komplettera myndigheternas information på ett utmärkt sätt. Så som biståndspolitiken har kunnat förankras genom folkrörelsernas insatser, kan folkrörelserna gå ut genom sina organisationer för att motverka fördomar och skapa vidgade kontakter mellan svenskar och invandrare. Detta gäller särskilt organisationer inom arbetarrörelsen med sin massförankring. Invandrarna, som till den övervägande delen tillhör arbetarklassen,

har gemensamma intressen med de svenska arbetarna och kan därför nås och påverkas lättare genom de egna organisationerna både på arbetsplatser och i bostadsområden. Därför delar vpk bedömningen att en ny anslagspost behövs för informationsinsatser genom folkrörelserna. Skolans roll i det sammanhanget är av avgörande betydelse. På samma sätt som skolan slår vakt om frihetens och demokratins grundläggande värderingar i sin verksamhet, på samma sätt anser vi att skolan bör ta mer målmedveten och aktiv del i kampen mot rasism och invandrardiskriminering. Material bör utarbetas som allsidigt belyser invandringens aspekter. Detta bör ingå i den obligatoriska undervisningen både på grundskolan och i gymnasieskolan liksom i olika former av vuxenutbildning. I det sammanhanget anser vi att regeringens förslag om en ombudsman mot etnisk diskriminering är helt otillräckligt.

Vi anser att en diskrimineringsombudsman som inte har stöd i en särskild lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet inte kan ha någon större verkan. Enligt lagförslaget skulle diskrimineringsombudsmannen endast agera för att motverka diskriminering utan någon uppgift att föra den enskildes talan i rätten, vilket andra ombudsmän kan göra. Utan lagstiftning och utan fällande domar som skapar prejudikat kommer man aldrig att kunna bevisa att diskriminering på arbetsmarknaden förekommer, eftersom det inom detta område är mycket svårt att bevisa. På samma grunder anser vi att en diskrimineringsombudsman utan stöd av en lagstiftning knappast kommer att kunna motverka diskriminering inom andra viktiga samhällsområden, t. ex. på bostadsmarknaden.

Vi vill understryka att det är av vikt att ombudsmannen får tillräckliga resurser för tolk- och översättningsändamål så att kommunikationen mellan ombudsmannen och enskilda inte försvåras.

Vi anser att samhället klart måste visa sitt avståndstagande från diskriminering genom lagstiftning – bara då kan en diskrimineringsombudsman som övervakande myndighet utnämnas för att tillse att lagarna efterföljs.

Invandrarungdomar

Situationen för invandrarungdomar i dag är mycket svår. Orsaker till invandrarungdomarnas alarmerande sociala situation och deras situation på arbetsmarknaden är bl. a. att de i regel har generellt lägre utbildningsnivå än de svenska ungdomarna. De är också i större utsträckning än andra ungdomar hänvisade till konjunkturkänsliga näringsgrenar och yrkesområden. En större andel av utländska medborgare är anställda i privata företag. Avsaknaden av yrkesutbildning är en av de viktigaste orsakerna till arbetslöshet. Det faktum att invandrarungdomar fortsätter sina studier i gymnasieskolan i mindre utsträckning än de svenska ungdomarna innebär således att deras ställning på arbetsmarknaden blir svag. Många invandrarungdomar har svårt att få arbete på grund av att de inte kan tillräckligt mycket svenska. Man kan anta att ett stort antal invandrarungdomar inte söker upp arbetsförmedlingen trots att de saknar arbete. Invandrarungdomens möjligheter att ta del av olika utbildningsmöjligheter för arbetslösa ungdomar kan vara begränsade på grund av språksvårigheter och tidigare negativa erfarenheter av skolarbete.

Det är också uppenbart att yrkesvalet bland unga invandrare påverkas av det förhållandet att föräldrar, släkt och vänner ofta endast har erfarenhet av en mycket begränsad del av den svenska arbetsmarknaden. Segregationen på arbetsmarknaden och den äldre generationen invandrare blir ett socialt arv som går vidare till nästa generation, genom att de äldre bara kan förmedla kontakter med och hjälpa de unga invandrarna till att få arbeten inom denna begränsade del av arbetsmarknaden.

De flesta invandrarungdomar har inte alls eller i mycket ringa utsträckning fått del av det stöd under uppväxten som nu håller på att växa fram i form av träning och undervisning i sitt modersmål eller andra stödinsatser i skolan. De befinner sig ofta i nästintill olösliga konflikter mellan föräldrarnas kultur- och moraluppfattning och den svenska kulturen och de svenska ungdomarnas uppfattning. De har hamnat i ett socio-kulturellt ingenmansland och känner sig inte höra hemma någonstans. De känner inte sitt kulturella och historiska ursprung annat än som fragmentariska bitar. Språksvårigheterna som lett till upprepade misslyckanden i både skolan och det sociala umgänget, liksom negativa och rasistiska bemötanden och tillmälen, har ofta blivit den dominerande grunden för deras identitet. För många av dem blir arbetslösheten den slutliga bekräftelsen på att de är utslagna, och de kan inte se några möjligheter att själva ta sig ut ur sin situation – utslagningen bekräftas steg för steg.

De problem vi här har pekat på är extraordinära till sin karaktär, och därför fordras det extraordinära åtgärder för att göra något åt dem. Det går inte att blunda för den utslagning som i dag drabbar invandrarungdomen som en frukt av underlåtenhet att ge dem ett adekvat stöd från början. Det svenska samhället och i synnerhet den svenska industrin har gjort oerhörda vinster på den invandrade arbetskraften, som t. o. m. har utgjort förutsättningen för expansionen under guldåren. Det kan inte vara värdigt ett modernt samhälle, som dessutom vill kalla sig välfärdssamhälle, att utlämna de invandrade arbetarnas barn till social nöd, drogmissbruk och kriminalitet när kristendenserna börjar hopa sig.

Vårt parti anser att det krävs ett sammansatt åtgärdsprogram för att stötta de arbetslösa invandrarungdomar som är, eller håller på att bli, utslagna. Till en del kan detta bestå av åtgärder och förstärkningar på arbetsmarknadsutbildningens område, på arbetsförmedlingar, på skolans och utbildningens och på fritidens områden. Men detta är inte nog. Det fordras framför allt ett intensivt arbete för att över huvud taget få kontakt med dessa ungdomar.

Vpk föreslår att resurser skall ställas till kommunernas förfogande för ett socialt stödprojekt för invandrarungdom. Detta bör organiseras så att invandrare anställs för att arbeta inom sin egen nations- och språkgrupp. Vi tror att detta är en förutsättning för att komma förbi barriärer av främlingskap och språksvårigheter. Det kan dessutom vara en utgångspunkt för att skapa förutsättningar att bygga upp en nationell identitet hos invandrarungdomarna. Arbetet måste självfallet bygga på uppsökande verksamhet men bör ges en fast bas i form av lokalutrymmen i invandrartäta bostadsområden. Stor frihet måste lämnas när det gäller verksamhetens konkreta utformning för att den skall kunna anpassas till skilda förhållanden. De invandrare som

skall arbeta med verksamheten måste ges en grundlig utbildning för att finna sig väl till rätta bland svenska institutioner inom sociala och andra vårdområden, inom utbildningssystemet och inom arbetsmarknadsväsendet. Detta är nödvändigt för att invandrarungdomarna skall få det konkreta stöd de behöver i olika situationer.

Invandrarorganisationerna har en avgörande betydelse i den verksamheten. Det är viktigt att de personer som skall arbeta åtnjuter ett stort förtroende inom den egna nationsgruppen och att verksamheten bedrivs i nära och kontinuerligt samarbete med invandrarorganisationerna. Därför måste lokala invandrarorganisationer ges ett avgörande inflytande över anställningsfrågan.

Kostnaderna för den föreslagna verksamheten bör helt täckas genom statsbidrag och finansieras med en arbetsgivaravgift.

Vårt parti anser att med tillräckligt stöd från det svenska samhället kan invandrarorganisationerna göra viktiga insatser för barn och ungdomar i de egna grupperna. Förutsättningar finns för att driva verksamhet på ett sätt som inte bryter mot välbekanta normer och värderingar utan i stället stärker invandrarungdomarnas identitet och förankring i den egna kultur- och språkgruppen. Invandrarföreningarna har också särskilda förutsättningar att engagera ungdomar med bristande kunskaper i svenska språket och svårigheter att utnyttja det svenska fritids- och kulturutbudet.

Invandrarkvinnorna

Invandrarkvinnorna är en heterogen grupp. Deras förhållanden skiljer sig mycket åt beroende på varifrån de kommer och under vilka omständigheter de kommit till Sverige. I en rad avseenden är deras situation svår i jämförelse med svenska kvinnors men också i jämförelse med situationen för utländska män. Trots att de sydeuropeiska kvinnorna traditionellt oftast inte har arbetat utanför hemmet innan de kom till Sverige, är förvärvsfrekvensen bland utländska kvinnor mycket hög. Lågutbildade utländska kvinnor arbetar utanför hemmet i större utsträckning än lågutbildade svenska kvinnor. Invandrarkvinnorna har ofta flera deltidsarbeten, obekväma arbetstider och tunga rutinbetonade arbetsuppgifter.

Invandrarkvinnor är oftare än svenska kvinnor privatanställda. En tredjedel arbetar inom tillverkningsindustrin, i stor utsträckning inom mansdominerade arbetsområden. De är också överrepresenterade inom serviceyrken, där städarbete är vanligast.

Också för invandrarkvinnorna är arbetslösheten ett ständigt hot, dels därför att de som outbildad arbetskraft arbetar i branscher där arbetslösheten slår hårt, dels därför att deras yrkesval är starkt begränsat på grund av dålig skolunderbyggnad och bristande språkkunskaper.

De pågående förändringarna på arbetsmarknaden ställer nya och annorlunda krav på utbildning vid nyanställningar, som invandrarkvinnorna inte kan motsvara.

Invandrarkvinnornas svåra situation på arbetsmarknaden försämrar deras möjligheter att spela den roll som de förväntas ha inom familjen. De bär ofta

huvudansvar för uppfostran av barnen, som inte bara skall ges en identitet baserad på familjens ursprung, utan också ges förutsättningar att leva som aktiva samhällsmedborgare i Sverige. De förväntas fungera som en buffert inom familjen när det gäller att överbrygga klyftor i normer och värderingar mellan ursprungslandet och det svenska samhället. Ju mindre kontakt invandrarkvinnorna har med svenska samhället, desto svårare är det för dem att förmedla en riktig bild av vad svenska värderingar och samlevnadsformer innebär och desto svårare blir det att mildra de oundvikliga kulturkollisionerna.

Samhället kan stödja invandrarkvinnorna på olika sätt. Möjligheterna till svenskundervisning och samhällsorientering kan ökas. Detta bör ske utifrån kvinnornas situation och förutsättningar. Samhällsorienteringen måste baseras på de behov invandrarkvinnorna har med hänsyn till sin situation i Sverige, förkunskaper etc. Då dessa kvinnor ofta har svårigheter att följa utbildningar upplagda över en längre tid, är det viktigt att nya metoder som veckoslutskurser eller kortare utbildningar på folkhögskolor prövas i ökad utsträckning.

Radio och TV är viktiga kanaler för att nå isolerade kvinnor. Utbildningsradion har tagit initiativ när det gäller att ta fram studiematerial och sända utbildningsprogram speciellt för invandrarkvinnor. Det är nödvändigt att denna verksamhet får fortsätta och utvidgas. Radio- och TV-program med svenskundervisning och samhällsorientering bör produceras för kvinnor med olika språklig och kulturell bakgrund och sändas på tider då kvinnorna har möjligheter att ta del av dem.

Inte sällan uppstår svåra konflikter i invandrarfamiljer som befinner sig i brytningen mellan två olika kulturer. Det är viktigt att de samhällsfunktionärer som kommer i kontakt med familjer i sådana situationer lär sig ge stöd och söka lösningar som överensstämmer med familjens kulturella och sociala förhållanden. "Svenska" lösningar på familjekonflikter är ofta inte tillämpbara eller kan åsamka den berörda familjen nya och olösliga problem. Det är viktigt att socialtjänsten, sjukvården och skolan ges resurser att utveckla nya arbetsmetoder gentemot utsatta invandrarfamiljer och att personalen får ökande och relevanta kunskaper för sitt arbete med olika nationalitetsgrupper. Här bör kvinnans speciella situation som uppfostrare och den som håller samman familjen beaktas, så att hon finner stöd i samhällets åtgärder.

Bland kvinnor i flera nationella grupper har medvetenheten om dessa frågor ökat starkt de senaste åren, och ett aktivt kvinnoarbete håller på att byggas upp i flera invandrarorganisationer. I högre grad än männen har kvinnorna satsat på föreningsverksamhet som innebär information, diskussion eller utbildning i frågor som föräldraskap, familjeplanering, kulturkonflikter etc. Det är av stor vikt att denna kvinnoverksamhet kan bedrivas inom de redan etablerade invandrarorganisationernas ram. Styrkan hos dessa organisationer ligger just i att de kunnat samla hela familjer och på en bas av det nationella ursprunget kunnat erbjuda aktiviteter av mycket varierande slag. En uppsplittring av invandrarnas föreningsliv på olika organisationer för olika åldrar eller kön ligger varken i samhällets eller i invandrarnas intressen och skulle i många fall försvåra för kvinnorna att alls delta i föreningsverk-

samhet. Inom invandrarorganisationerna sammanfaller kvinnoarbetet på ett naturligt sätt med den utvecklingsnivå och den sociala och kulturella situation som kvinnan befinner sig i, vilket inte alltid är fallet om verksamheten bedrivs av en kvinnoorganisation med huvudsakligen svenska medlemmar.

Kvinnosektionerna inom invandrarorganisationerna arbetar i dag under mycket osäkra ekonomiska villkor. Då det centrala stödet till invandrarorganisationerna inte byggs upp med hänsyn till kvinnoverksamheten och då det särskilda statsbidraget för kvinnoorganisationer inte kan utgå till kvinnosektioner inom invandrarorganisationerna måste dessa basera sin ekonomi på de tillfälliga projektbidrag som finns att söka på olika håll, bl. a. hos statens invandrarverk. Då dessa enbart kan utgå för avgränsade projekt i bestämda syften och endast under kortare tidsperioder ger de inget stöd för uppbyggnaden av en fast kvinnoverksamhet i organisationerna utan tvingar till kortsiktig planering under osäkra ekonomiska villkor.

För att föreningsverksamhet bland invandrarkvinnor skall lyckas är det en förutsättning att den planeras och genomförs under ledning av kvinnor i den grupp som berörs. I den egna organisationen kan detta ske. Där kan kvinnorna också få den kunskap och säkerhet som krävs för ett samarbete på lika villkor med svenska kvinnor.

Flera kvinnoorganisationer med huvudsakligen svenska medlemmar har under senare år visat ett ökat och positivt intresse för invandrarkvinnornas situation. Detta arbete bör stimuleras och ges särskilt samhällsstöd.

Invandrarnas massmedia

Massmedia för invandrarna betraktades länge i Sverige som en fråga om elementär nyhetsförmedling och samhällsinformation, dvs. majoritetssamhället behövde kanaler för att informera de nytillkomna.

Det är en nödvändig mediapolitik när många invandrare på kort sikt skall anpassas i samhället, men det kan också vara en medveten politik om man syftar till snabb assimilation, anpassning av invandrarna på de inföddas villkor.

Med den kulturella medvetenheten hos minoriteterna i Sverige har det emellertid vuxit fram krav på helt andra slags medier, medier i minoriteternas egna händer, medier som kan hålla samman gruppen, stärka den framväxande kulturen och visa på alternativ till det livsmönster som svensk TV, radio och tidningar sköljer över dem.

Därför anser vi att regeringens förslag på mediapolitikens område, som innebär att stödet till vissa invandrartidningar försvinner, är helt förkastligt.

Vi anser att regeringen snarast bör komma med förslag innebärande erforderligt stöd till aktuella invandrartidningar med syfte att främja deras framtida utveckling. Till dess bör stödet till invandrarorganisationerna öka i motsvarande grad för att garantera dels en förstärkning av organisationernas verksamhet, dels en fortsatt utgivning av invandrarnas tidningar.

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att benämningen på det här berörda området även fortsättningsvis bör vara "invandrar- och minoritetspolitik",

2. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. *Åtgärder för invandrare* beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende invandrarorganisationernas kulturella verksamhet,

3. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. *Åtgärder för invandrare* beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende organisationsstöd till invandrarorganisationerna,

4. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. *Åtgärder för invandrare* beslutar anvisa 2 000 000 kr. avseende stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom kvinnoorganisationer med huvudsakligen svenska medlemmar,

5. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. *Åtgärder för invandrare* beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag till 19 590 000 kr. förhöjt belopp,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till nytt anslag avseende informationsinsatser inom folkrörelserna i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta stödprojekt bör organiseras och administreras av komunnerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta statsbidrag bör finansieras gneom en särskild arbetsgivaravgift,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortsatt ekonomiskt stöd bör utgå till SIOS kansli i syfte att garantera dess samordnande funktioner,

11. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till diskrimineringslagstiftning i enlighet med vad som anförs i motionen,

12. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande

a) att såväl svenskundervisning som samhällsorientering i ökande grad anpassas till invandrarkvinnornas förutsättningar och möjligheter att delta,

b) att särskilda medel ställs till utbildningsradions förfogande för att insatserna för invandrarkvinnor skall kunna utvidgas och rikta sig till kvinnor med olika social och kulturell bakgrund samt att sändningarna sker på tider då kvinnorna har möjlighet att ta del av dem,

c) att kommunerna ges särskilt ekonomiskt stöd för metodutveckling av socialtjänstens arbete med utsatta familjer från olika etniska grupper,

d) att det centrala stödet för fristående kvinnoorganisationer även öppnas för kvinnosammanslutningar inom de nationella riksförbunden,

13. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförs om invandrarnas mediasituation.

Stockholm den 1 april 1986

Lars Werner (*vpk*)
Bertil Måbrink (*vpk*) *Nils Berndtson* (*vpk*)
Jörn Svensson (*vpk*) *Inga Lantz* (*vpk*)
Alexander Chrisopoulos (*vpk*)

gotab Stockholm 1986